

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra DEN POLITISKE KANDSTØBER

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 3-7: Komедier", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 3-7: Komедier*, udg. af F. J. Billeskov Jansen , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 15. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb03val-shoot-idm140583366995536/facsimile.pdf> (tilgået 12. juni 2021)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 3-7: Komедier

Den politiske Kandstøber

Indledning

Det var denne Komædie, som blev det første danske Skuespil paa Lille Grønnegade Teatret, den 22. September 1722. Komædien blev ifølge Holberg selv en Succes; den holdt Tilskuerne i Latter fra Begyndelsen til Enden, og Tilstrømningen var saa stor, at mange maatte blive staaende uden at kunne komme ind.

Det var altsaa et Tiløbsstykke, Holberg stillede forrest i Komædiernes første Bind, og det var det samme Stykke, han oversatte til Fransk, da han i Efteraaret 1725 rejste til Paris for at skaffe sig Indpas paa den franske Scene. Han blev, som det kan ses af hans Erindringer (her Bind XII), skuffet i sine Forhaabninger, men det er muligt, at hans Oversættelse blev stillet til Raadighed for den meget franskkyndige Dansker, Gotthard Fursman, der 1746 udgav et Bind med fire Komædier af Holberg; heriblandt *Tinstøberen* eller *Statsmand i egen Indbildning*; *Le Potier d'étain* ou *l'Homme d'Etat imaginaire*. Med Mellemlid skulde den politiserende Kandstøber komme i en ejendommelig Positur ved Udbrudet af den franske Revolution. Ved Aaret 1788 gaaede det i Frankrig af politisk Reformiver; heri deltog en Adelsmand og Skribent, Michel de Cubières, med en versificeret Bearbejdelse af Komædien, hvis Hovedperson nu er Vognmager (charron) og Medlem af en politisk Klub i en fransk Havneby. Komædien har nu som Undertitel: *l'Homme d'Etat imaginaire*. de Cubières skriver en lang Fortale, hvori han priser den gode Kong Ludvig XVI, som nu vil give os Pressefrihed, indkalde Stænderne og rive Bastillen ned; paa dens Ruiner skal vi

DEN POLITISKE KANDESTØBER

rejse en Statue af denne gode Fader! Lad os da undgaa den ødelæggende Revolution, som nogle ønsker – og lad os le med denne Louis de Holberg, der er saa at sige ukendt i Frankrig! Fortalen er dateret 19. marts 1789, men Bogen naade ikke at udkomme, for Revolutionen var en Kendsgerning: Stænderne traadte sammen 5. Maj, Necker afskedigedes 11. Juli, og Bastillen blev stormet 14. Juli: Holberg kom for sent til at afværge den franske Revolution.

Men 1797 var han atter i Ilden. Da tryktes Komедien i Basel i en ny Oversættelse under Titelen »Revolutionsmanden der fik sin Straf«, *Le Révolutionnaire corrigé*; den indførtes i Frankrig med Titelbladet: »Hver sin Haandtering eller Oprørsmanden der fik sin Straf«, *Chacun son métier ou le Frondeur corrigé*. I Paris fik en ung Teaterskribent, G.-E. Etienne, fat i den, skrev den ned til tre Akter, og under Titelen »Kedelsmeden som Statsmand«, *Le Chaudronnier homme d'Etat*, fik den i Juli 1800 Succes paa Teatret Ambigu-Comique. Mange Aar efter blev Bearbejdelsen trykt i Etiennes *Oeuvres complètes* (1846-49).

Saa blev Revolutionen til Diktatur og ny Enevælde, og Kandestøberen dukkede op igen. Han er nu Instrumentmager (luthier) i Lübeck. Komедien opførtes paa Théâtre Français den 27. December 1816. Allerede under 1. Akt virkede Tendensen udfordrende, der blev Piben og Tilraab; Uroen steg, og under 2. Akt rejste Parterret sig og krævede Tæppet ned! Et andet Stykke maatte opføres. – Manuskriptet til den nye Bearbejdelse er genfundet i Archives Nationales i Paris, af Kristen D. Spanggaard.

I revolutionære Tider blev Den politiske Kandestøber øjensynlig taget til Indtægt for Reaktionen. Var Holberg Modstander af Reformer? Læs herom i Bind VIII og IX.

Litteratur. A. Jolivet: *La première traduction de Holberg en français* (i De Libris. Bibliofile Breve til Ejnar Munksgaard 1940). Henry Hellssen: *Holbergs Kandestøber i Paris* (1940). Kåre Foss: *Konge for en dag. Et socialpolitisk teatermotiv* (Oslo 1946). Kristen D. Spanggaards *Kronikker i Berlingske Aftenavis* 3. Dec. 1948 og 15. Dec. 1968.